

LA REFORMA DE LA LEGISLACIÓ VALENCIANA SOBRE VOLUNTARIAT (LLEI 4/2025, DE 22 DE MAIG)

per **Isabel Gemma Fajardo García**
 Professora titular de la Universitat de València

El passat 22 de maig de 2025 es va aprovar la nova Llei Valenciana de Voluntariat i amb ella va quedar derogada l'anterior Llei de 19 de juny de 2001.

Segons la Llei estatal del Voluntariat (Llei 45/2015), aquest es definix com el conjunt d'activitats d'interés general, desenvolupades per persones físiques, que tenen caràcter solidari, la seua realització és lliure, sense contraprestació econòmica o material, i que es desenvolupen a través d'entitats de voluntariat conforme a programes concrets, siga dins o fora del territori espanyol.

Però el voluntariat és molt més que este conjunt d'activitats. Com diu la Plataforma del Voluntariat d'Espanya, és una potent eina de participació social i democràcia, de caràcter solidari i transformador. Les persones voluntàries col·laboren per a, conjuntament i democràticament, transformar la realitat social en què viuen.

El voluntariat ha evolucionat des de les primitives formes de beneficència en l'Edat mitjana, sobretot amb la creació d'hospitals sense fins de lucre, amb vocació d'atendre a tot aquell que ho necessitara, i més tard amb els hospitals creats durant les guerres mundials i la col·laboració, sobretot, d'infermeres i dones que ajudaven als malalts. Al llarg del segle XX el voluntariat s'ha desenvolupat a partir d'organitzacions privades sense fins de lucre i des dels anys 60, fins i tot, sense relació amb l'Església o els poders polítics, tenint com a objectiu lluitar pels drets socials.

En 1996 es va aprovar la primera llei del voluntariat al nostre país, la qual va impulsar que les diverses comunitats autònomes emparades per les competències que havien assumit aprovaren les seues respectives lleis del voluntariat. En aquells moments, com reconeixia la Llei 6/1996, el voluntariat era observat des del nou paradigma de la participació ciutadana, la qual cosa implica que les persones que desenrot-

llen la seua vida en una comunitat volen poder col·laborar amb la mateixa a través de diferents llits, sent un d'ells el voluntariat.

Així mateix, la consciència creixent de responsabilitat social ha portat al fet que els ciutadans, a vegades individualment, però, sobretot, mitjançant organitzacions basades en la solidaritat i l'altruisme, exercisquen un paper cada vegada més important en el disseny i execució d'actuacions dirigides a la satisfacció de l'interés general i especialment a l'erradicació de situacions de marginació i a la construcció d'una societat solidària en la qual tots els ciutadans gaudisquen d'una qualitat de vida digna. Una manifestació fonamental d'esta iniciativa social la constitueix el voluntariat, expressió de la solidaritat des de la llibertat i l'altruisme.

L'acció voluntària s'ha convertit hui dia en un dels instruments bàsics d'actuació de la societat civil en l'àmbit social i, a conseqüència d'això, reclama un paper més actiu que es tradueix en l'exigència de major participació en el disseny i execució de les polítiques públiques socials. Esta participació es reconeix expressament en la nostra Constitució (art. 9.2) als ciutadans i als grups en què estos s'integren, i obliga els poders públics a promoure-la, impulsar-la i protegir-la.

Les Corts Valencianes també es van fer ressò d'eixa demanda sorgida de la societat i de la tendència del modern Estat social i democràtic de dret de dirigir la seua acció per a la consecució de millores socials per a la majoria de la seua població. L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana va reconèixer en el seu art. 1.3 que esta Comunitat havia de reforçar la democràcia i garantir la participació de la ciutadania en la consecució dels seus fins. Des de 1986 les lleis valencianes havien fet freqüents referències al voluntariat donada la seua aplicació en diversos camps com la joventut, la política forestal, la infància, la dro-

"Amb la Llei 4/2025 de Voluntariat s'aposta per un voluntariat obert, participatiu i intergeneracional, que done cobertura a una acció voluntària sense adjectius ni exclusions, que pugua promoure's no sols en el Tercer Sector, sinó en altres àmbits, com són les empreses, les universitats o les pròpies administracions públiques."

godependència, els Serveis socials, la política econòmica o la cultura.

I en 2001 es va aprovar la Llei 4 de 19 de juny del Voluntariat. Esta Llei reconeixia la necessitat de promoure i coordinar el voluntariat des de postulats flexibles perquè desenrotllara la seua acció en altres camps com la salut, l'educació, l'esport, la defensa del medi ambient, la conservació del patrimoni, l'atenció social, la dinamització cultural i ciutadana o la cooperació al desenvolupament.

Més tard (Llei orgànica 1/2006) es va modificar l'Estatut d'Autonomia i es va incorporar la competència exclusiva d'esta Comunitat en matèria de "voluntariat social i semblants, l'àmbit principal del qual d'actuació siga la Comunitat Valenciana." (art. 49. 1. 23a).

Desbordats per la realitat de l'acció voluntària, en 2014 el Parlament i el Consell Europeu van dissenyar un nou marc continental per al desenvolupament del voluntariat humanitari per al període 2014-2020. Això va propiciar una reforma de les lleis espanyoles del voluntariat, com va ser l'aprovació de la Llei estatal del Voluntariat 45/2015, i d'altres comunitats autònomes (Catalunya i la Comunitat de Madrid en 2015; Andalusia i Aragó en 2018 o Extremadura i Illes Balears en 2019).

La Comunitat Valenciana no va dur a terme eixa actualització fins enguany. Amb la Llei 4/2025 de Voluntariat s'aposta per un voluntariat obert, participatiu i intergeneracional, que done cobertura a una acció voluntària sense adjectius, ni exclusions, que es pugua promoure no només en el Tercer Sector, sinó en altres àmbits com són les empreses, les universitats o les pròpies administracions públiques.

La nova Llei reconeix que el voluntariat constituïx un pont entre allò personal i allò social, i este nexa

és el que explica la gran diversitat a través de la qual s'expressa l'acció voluntària, des de les més informals fins a les altament estructurades en organitzacions voluntàries; diversitat de canals de relació, des de l'ajuda directa fins al voluntariat digital; diversitat d'àmbits d'acció, tants com necessitats i interessos col·lectius puguen existir; diversitat generacional, cultural, etc.

Davant de l'anterior Llei de 2001, que gira entorn de l'estatut del voluntariat i les entitats del voluntariat, i es complementa amb la regulació de les competències de les administracions públiques en la matèria (Generalitat Valenciana i entitats locals) i el foment del voluntariat (incloent-hi l'impuls a la participació ciutadana en les entitats de voluntariat), la nova Llei incorpora importants novetats: juntament amb les activitats de voluntariat, regula les accions de solidaritat (a); regula la condició, drets i deures de les persones destinatàries de l'acció voluntària (b), i dona un nou enfocament al foment del voluntariat (c).

A. Les accions de solidaritat

Les **accions de solidaritat** es definixen com aquelles actuacions puntuals o continuades en el temps, d'interés general¹, de caràcter altruista i solidari, i desenvolupades per persones físiques baix l'organització i/o direcció d'una **entitat que realitza accions de solidaritat**.

Esta entitat és una persona jurídica (pública o privada) que realitza o organitza activitats de caràcter solidari sense ser una entitat de voluntariat. Les entitats que realitzen accions de solidaritat hauran de:

a) Formalitzar l'acord d'incorporació amb les persones que realitzen les accions de solidaritat i complir els compromisos adquirits;

1. Es consideren activitats d'interés general les accions que contribuïsquen a la millora de la qualitat de vida de les persones i de la societat en general, i a protegir i conservar l'entorn, amb la finalitat de construir una societat més justa i solidària (art. 6.2).

"La nova Llei reconeix que el voluntariat constituïx un pont entre el personal i el social, i eixe nexa és el que explica la gran diversitat a través de la qual s'expressa l'acció voluntària, des de les més informals fins a les altament estructurades en organitzacions voluntàries."

b) Contractar les pòlisses d'assegurança adequades, cobrint els riscos d'accidents, malaltia i responsabilitat civil pels danys i perjudicis ocasionats a tercers derivats directament de l'acció de solidaritat;

c) Garantir a les persones que realitzen les accions de solidaritat la realització d'esta activitat en condicions de seguretat i salut.

Estas entitats podran establir acords de col·laboració amb entitats de voluntariat amb l'objectiu de promoure una acció voluntària "organitzada".

La Llei introduïx la figura de les accions de solidaritat com a novetat, diferenciant-les de les activitats de voluntariat amb la finalitat de reconèixer i fomentar les distintes formes de participació ciutadana en l'àmbit de la solidaritat. Es tracta d'actuacions puntuals o continuades de caràcter altruista, que no requereixen de formalitat ni de l'estructura pròpia de les entitats de voluntariat. Es vol promoure amb això un primer contacte amb el compromís social, com a pas previ a un voluntariat més organitzat i formalitzat, com s'indica en la seua exposició de motius.

Les **activitats de voluntariat** són aquelles actuacions d'interés general desenvolupades per persones físiques dins d'una entitat de voluntariat, sempre que es complisquen certs requisits:

a) Que tinguen caràcter solidari

b) Que la seua realització siga lliure i voluntària, i no tinga com a causa una obligació personal o deure jurídic;

c) Que s'executen fora de l'àmbit laboral, professional, mercantil, funcional o de qualsevol altra relació retribuïda;

d) Que es duguen a terme sense contraprestació econòmica o material;

e) Que es desenvolupen de forma organitzada a través d'entitats de voluntariat;

f) Que es traduïsquen en la realització d'accions concretes i específiques, a través d'una entitat de voluntariat.

Les **entitats de voluntariat** són persones jurídiques sense ànim de lucre, que integren o compten amb persones voluntàries i desenvolupen part o la totalitat de les seues actuacions mitjançant plans de voluntariat dissenyats i gestionats en el marc d'activitats d'interés general, que respecten els valors i principis que contempla l'article 7 i s'executen en algun dels àmbits recollits en l'article 9. Estos àmbits poden ser: voluntariat social, internacional de cooperació al desenvolupament; ambiental, cultural, esportiu, d'oci educatiu, sociosanitari, comunitari i veïnal, de protecció civil, europeu, "corporatiu", digital, intergeneracional, en línia o virtual, en matèria de consum, educatiu, d'acollida, en institucions penitenciàries o qualsevol altra activitat voluntària inspirada en els valors i principis esmentats.

Només les entitats de voluntariat registrades (Registre d'entitats de voluntariat) podran accedir a subvencions o ajudes públiques, o subscriure convenis amb les administracions públiques en la matèria.

B. Persones destinatàries de l'acció voluntària

Seguint l'exemple de la Llei 45/2015, la nova llei valenciana també regula la determinació de les persones destinatàries de l'acció voluntària, els seus drets i deures. Es consideren persones destinatàries de les activitats de voluntariat aquelles persones físiques, grups de persones o comunitats que reben els bene-

2. El Pla de voluntariat és el document formal que recull de manera sistematitzada la voluntat de l'entitat d'organitzar un o més programes de voluntariat que complementen el compliment dels seus objectius o hi contribueixquen, comptant amb la participació de persones voluntàries. Totes les entitats de voluntariat han de comptar amb un pla de voluntariat, el contingut mínim del qual serà el previst en l'article 19.3 de la Llei, i tindrà una duració mínima de cinc anys.

ficis directes de les activitats realitzades en el marc dels programes i projectes establits per les entitats de voluntariat (art. 10).

C. El foment del voluntariat

El **foment del voluntariat** es concretava en la Llei de 2001 en campanyes de difusió i promoció de l'acció voluntària, fomentant la presència de les entitats de voluntariat en els mitjans de comunicació públics, i donant suport a estes entitats en la formació del voluntariat i amb suport tècnic quan ho necessitaven, a més de subvencions i ajudes a través de convocatòries o de convenis de col·laboració.

La nova Llei, en regular les mesures de foment del voluntariat, comença assenyalant que les administracions públiques promouran el foment de l'acció voluntària “en les empreses, universitats i centres educatius, i altres institucions privades”, i regula a continuació el “voluntariat corporatiu” (art. 31); la promoció del voluntariat des de les universitats (art. 32) i des dels centres d'educació secundària i formació professional (art. 33).

Quant al **voluntariat corporatiu**, s'indica que tota persona jurídica que no tinga la consideració d'entitat de voluntariat podrà promoure accions de solidaritat per a les seues persones treballadores. Si estes accions de solidaritat pretenen tindre continuïtat en el temps, hauran de realitzar-se en col·laboració amb alguna entitat de voluntariat (art. 31). El voluntariat corporatiu s'ha incorporat també, com hem vist, com un àmbit d'actuació del voluntariat, caracteritzat per ser promogut en l'àmbit de l'empresa, i recolzat per la seua direcció, de manera organitzada i en un marc estructurat, en el qual participen persones empleades de manera lliure, amb la finalitat de contribuir a diverses causes socials i/o mediambientals (art. 9, k).

La regulació diferix de la prevista en la Llei estatal 45/2015. D'una banda, en aquella no es preveu el voluntariat corporatiu com a àmbit d'actuació del voluntariat. D'altra banda, en regular el foment de l'acció voluntària (art. 21), s'indica que les empreses, per a donar un major impuls al voluntariat, podran promoure i participar en programes de voluntariat sempre que les actuacions que realitzen puguin qualificar-se com d'interés general, respecten els valors i principis que inspiren l'acció voluntària i “s'incloquen en algun dels àmbits d'actuació del voluntariat”

(social, cooperació al desenvolupament, ambiental, cultural, esportiu, educatiu, sociosanitari, oci i temps lliure, comunitari o protecció civil). Estes actuacions de voluntariat de les empreses podran dur-se a terme mitjançant la incorporació dels treballadors que decidisquen participar lliure i voluntàriament com a voluntaris en programes promoguts per entitats de voluntariat en col·laboració amb l'empresa.

La Plataforma de Voluntariat de la Comunitat Valenciana, en la seua Guia per a l'elaboració de programes de voluntariat corporatiu en l'empresa, definix este com una “pràctica en la qual les empreses fomenten i faciliten la participació activa de la seua plantilla en activitats solidàries i socials, en benefici de la comunitat i del benestar general (...) El **voluntariat corporatiu** és una manifestació concreta del compromís d'una empresa amb la responsabilitat social. En participar en activitats solidàries i comunitàries, les empreses demostren el seu compromís amb el benestar de la societat i el medi ambient, més enllà de les seues activitats comercials”; així mateix, “Les empreses que participen en activitats de voluntariat corporatiu solen ser percebudes de manera més favorable pels seus clients, empleats i altres parts interessades. Este compromís amb la comunitat i el benestar social pot contribuir a construir una imatge de marca sòlida i positiva”.

Finalment, pel que fa a les mesures de foment, es mantenen les campanyes de difusió i promoció per part de la Generalitat, fomentant la presència de les entitats de voluntariat en els mitjans de comunicació públics, el suport a la formació de les persones voluntàries, l'ajuda tècnica, les ajudes, subvencions i la signatura de convenis de col·laboració amb les entitats de voluntariat, i s'hi afegixen dues mesures noves:

1º Les administracions públiques valencianes promouran la incorporació de l'activitat de voluntariat corporatiu com a **criteri social en l'adjudicació dels contractes administratius**, de conformitat amb la legislació de contractes del sector públic (art. 30.5).

2º Les **persones voluntàries podran gaudir**, en els termes i amb l'abast que establisquen les administracions públiques competents, de **bonificacions o altres beneficis** que legalment o reglamentàriament puguin establir-se com a mesura de foment, reconeixement i valoració social de l'acció voluntària (art. 30.6).